

Utrinki iz počitniškega doma »Zatišje«, Savudrija

Izbrali smo prosto soboto, da obiščemo počitniški dom v Savudriji, z željo, da posredujemo bralcem STIKA, kako naši delavci preživljajo svoj zaslužen dopust.

Na plaži smo naleteli na družini Kvas in Ritonja. Tovarišico

hotel biti seznanjen z dogodki doma in po svetu. Tovarišica Mimi je bila v trenutku našega obiska zamišljena, a knjigo je imela odprto izpod skrčenih kolen. Zmotili smo jo v njenem razmišljanju ter jo nagovorili: »Dober dan, tovarišica Mimi, oprosti, da

V počitniškem domu smo po kosilu zaprosili nekatere goste, da nam posredujejo svoje vtise.

Inženir Rakar Emil:

»V Zatišje prihajam že 10. leto. Takrat je moja hčerka imela komaj 2 leti. Ko je sedela za mi-

služili za razvedrilo. Mnenja sem, da ni nepremostljiva investicija, če bi uredili mize za namizni tenis, balinišče in še kaj. Sodin, da bi naša mladina morala biti iniciator te akcije. Tudi plaža je skrajno neurejena. Pogovoriti bi se bilo potrebno s turističnimi

Tovarišica Kvasova s soprogom

Kvasovo sem povprašal po počutju v počitniškem domu. Odgovor je bil kratek: »Na nič ne mislim, prepuščam se božanju sonca in maestralski, ki je prav v tem času blagodejno pihljal. Hrana in postrežba v domu je odlična, celo za mojega moža so poskrbeli, ki mora uživati dietno hrano. Ob tej priliki bi se rada javno zahvalila dobri kuharici MARIJI, ki ima razumevanje tudi za bolnike.«

Tovariš Ritonja je s svojo družico sedel na blazinah ter prebiral DELO. Ker imamo v domu televizijo pokvarjeno, je vseeno

te motimo, toda radi bi vedeli, kako se počutiš?»

»Počutim se odlično, hrana in postrežba je letos izredno dobra, toda nisem zadovoljna s čistočo sanitarij. Vodstvu počitniškega doma predlagam, da izdela ustrezen program obnove bivalnih prostorov našega podjetja. Če primerjam urejenost sob v podjetjih TIKI in ZMAJ, moramo ugotoviti, da so naši prostori ostali taki, kot so bili pred 10. leti. Z malo volje in skromnimi finančnimi sredstvi bi se tudi to dalo urediti,« je zaključila tovarišica Ritonja.

Tudi na dopustu so novice zanimive

zo smo ji morali postaviti blazino, a danes jo pogledate na sliki kakšna je. Prerastla me je,« pravi ponosni očka, a Darja ga popravlja: »Še 2 cm in dohitela ga bom.« Sin Bojan se ne mara pridružiti očetu in sestri, saj je raje s svojo mamico.

Darja pravi, da je v domu »lušno« in bo še obiskovala ta prijeten kraj oddiha.

Naš sodelavec Emil pa pravi: »Postali smo velik kolektiv, saj je nas zaposlenih preko 1100 ljudi. Če vzamemo slovensko povprečje družine, šteje naš kolektiv skupaj s svojci že blizu 2500, a počitniški dom ima kapacitete izpred 15 let.

V vnemi za večjo produktivnost in napredek tovarne smo pozabili na napredek rekreacije. Mnenja sem, da se bo potrebno o tej zadevi resno pogovoriti, saj nas najmanjše privatnih sob stane tudi precejšnje denarce, a poleg tega se človek počuti v domu bolj domačega, saj je ta dom naš, sad minulega dela nas vseh.

Nekoliko besed želim povedati o delovnih pogojih zaposlenih. Mnenja sem, da kuhinja, ki je bila zgrajena pred 15. leti, ne ustreza današnjim zahtevam ter bo vodstvo počitniškega doma nujno moralo predlagati ustrezne rešitve. Hrana je okusna, peštra in v zadostnih količinah. Strežbo osebje je marljivo in zasluzi vso pohvalo.

V domu nam pa vendar manjka objektov in naprav, ki bi nam

delavci občine Umag, da temu problemu posvetijo več pozornosti,« je zaključil tovariš Rakar.

Rapoti Cilka:

»S hrano sem bila vedno zadovoljna, saj sem navajena na skromno življenje in je zame teh 10 dni pravi užitek. Posebno sem letos zadovoljna s hrano, ki je zelo okusna in v zadostnih količinah. Moji hčerki, 17-letna Marija

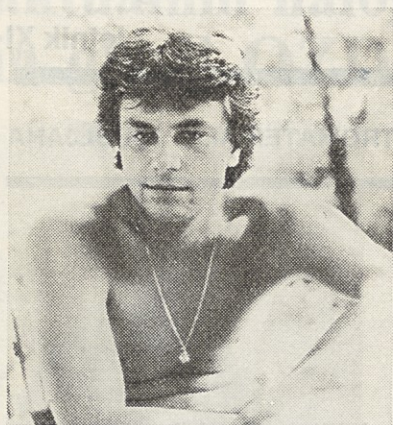
(Nadaljevanje na 2. strani)

Intervju s tovarišem Rakarjem

Rapoti Cilka

Runove Franci

in 14-letna Lidija, potrebuje precej energije, ki jo porabita pri plavanju. Z obilno hrano jim dobra kuharica vrne izgubljeno.

Na to hvalo pa vendar meče senco neurejenost in zastarelost naših sob. Obnoviti bo potrebno inventar in tla, da se bodo lažje čistila. Posebno poglavje so mladi tuji gostje, ki so ob dnevu vstaje dali duška svoji mladosti. Razumem mladost, toda to ni bi-

Živković Dragan — natak

lo veselje, temveč popivanje in razbijanje.

Nam delavcem z nizkimi dohodki je počitniški dom edina možnost, da preživimo nekoliko dni ob morju. Rada imam Savudrijo, kar potrjuje dejstvo, da že 6 let prihajam v ta kraj, kjer si pridobivam novih moči za svoje

Djurdjina Sirotić

Kontrola izdanih obrokov

precej odgovorne posle delavke in matere.

Na moje počutje je vplivalo tudi vreme, ki nam je bilo naklonjeno.

Kanc Ivan; zaposlen v podjetju TIKI:

»V počitniški dom prihajam že 3. leto s svojo družino. Hrana in postrežba je prav dobra. Pri pombo imam le čez bivalne prostore, ker je 5 ljudi v mali sobi le preveč.«

Runove Franci:

»Obiskujem I. letnik Ekonomske fakultete. Med počitnicami delam preko študentskega servisa ter si tako prislužim denar za nekajdnevno taborjenje ob morju. K vam v počitniški dom pridem zaradi tega, ker so tudi tu mladi delavci, s katerimi rad pokramljam ob vrčku piva, ki je pri vas izredno poceni v primerjavi z Mojmirom in ostalimi gostišči.«

Poiskali smo tudi nekatere člane, ki so zaposleni v počitniškem domu. Od dela smo za hipec uspeli odtrgati natakara Dragana Živkovića in simpatično Djurdjino, ki jo vsi, ki ste bili v počitniškem domu, dobro poznate.

Dragan Živković:

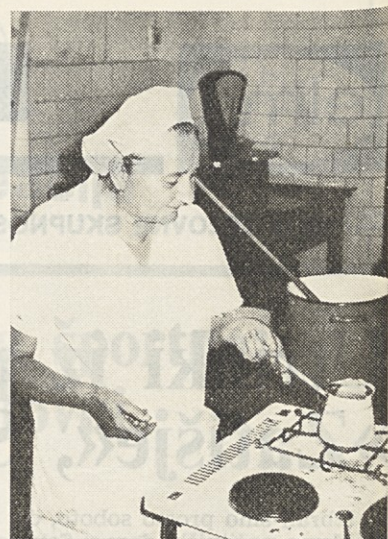
Mlad, simpatičen 17-letni Skopljanec je zaposlen kot natak, kar že od začetka sezone. Na tem delovnem mestu bo ostal do 1. septembra, ker se mora vrniti v šolo, saj obiskuje 3. razred gimnazije v svojem domačem kraju.

»Dragan, kaj meniš o gostih, ki jim iz dneva v dan prinašaš dobrote na mizo?«

»Večinoma so prijetni in družabni gostje, ne zamerijo mi, če včasih naredim kakšno napako. Malo težav mi dela jezik, ki sem se ga v družbi deklet že malo privadil. Rad imam te ljudi, ki so prišli na oddih. Posebno mi je ostalo v spominu, ko mi je pri delu spodrsnilo ter sem utrpel manjšo poškodbo. Neko dekle je jokalo, ko je opazilo, da mi curlja kri po preznojenih prsih.«

»Ali se boš še vrnil v Slovenijo?«

»Rad bi še prišel v Slovenijo, morda tudi malo na oddih, saj je 8–10-urni delavnik za mladega človeka velik napor. Tudi zaposlil bi se še v počitniškem domu, morda za mesec in pol, ker je tri mesece le predolga doba. V prostem času sem spoznal precej prijetnih fantov in deklet,

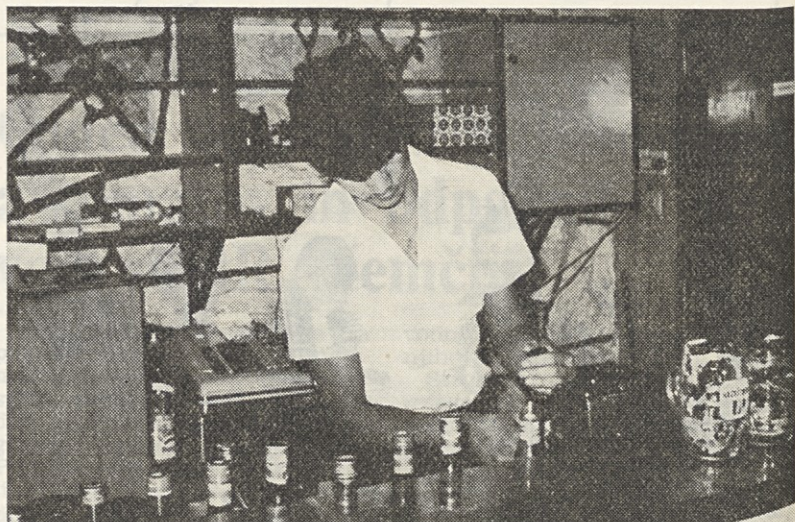
Jutranja kavica

Dobra postrežba — zadovoljni gosti

Priprave pred kosilom

George, sin našega zastopnika za Makedonijo

ki mi bodo ostali v prijetnem spominu.»

Djurdjina Sirotić:

»V počitniškem domu sem zaposlena že 6. leto. Posebno letos je moje delo zelo pestro. V začetku sem opravljala 15 dni dolžnost upravnika, a nato sem bila šef strežbe in točajka. Ker je zbolela druga kuharica, sem morala v kuhinjo kot pomočnica glavne kuharice.

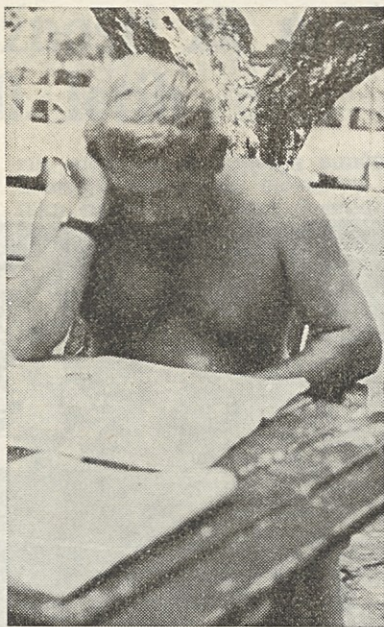
Vsako delo ima dobre in slabe strani. Upravnik ima precej odgovornosti, šankist mora ostati na delu pozno v noč, v kuhinji pa se kopamo v lastnem znoju.»

»Kdaj ste pri svojem delu najbolj zadovoljni?»

»V zadovoljstvo mi je, če so gostje zadovoljni, če slišim pohvalno besedo svojih nadrejenih in če delo poteka nemoteno, brez težav. Navajena sem delati, zato mi nobeno delo ni težko.»

Iz počitniškega doma smo se vrnili v prepričanju, da je glavni smoter dosežen. Pomanjkljivosti, na katere so opozorili gostje pa je potrebno čimprej odpraviti. Mnenja smo, da bo potrebno že v zgodnji pomladi pristopiti k obnovitvi obstoječih sob in sanitarij ter posodobiti centralni objekt.

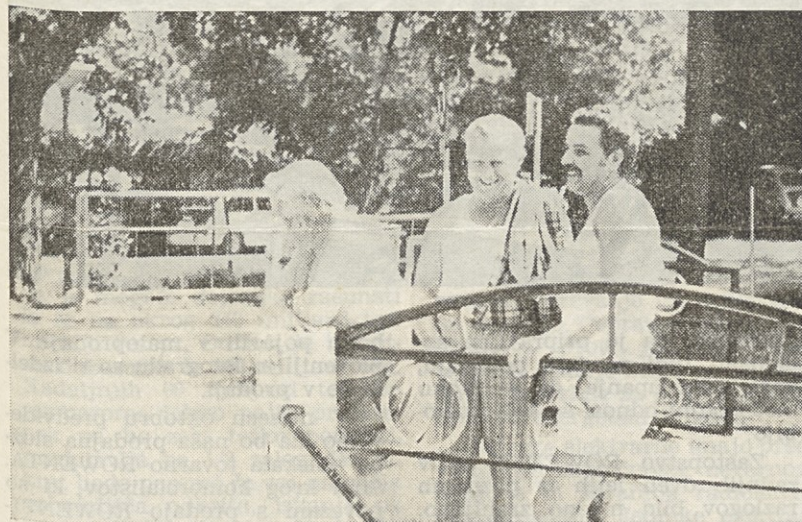
Za rekreacijski center bi bilo potrebno zainteresirati tudi osta-

V senci globokega branja in počitka

le počitniške domove na tem območju, ker bi lahko sredstva združili, a objekti bi služili vsem skupaj.

Leopold Babšek
Andrej Albreht
Janez Malovič

Vesel odhod na plažo

Naš zdravnik

V mesecu juniju je začel prihajati v našo delovno organizacijo zdravnik dr. Janez Vasle. Obiskuje nas vsak torek zjutraj in dela 4 ure. V tem času pregleduje in svetuje sodelavcem, ki imajo zdravstvene težave, prav tako pa sodeluje s socialno delavko in psihologinjo v primerih, ko je potrebna skupna akcija za rešitev težav delavcev.

Zdravnikova kartoteka se vztrajno polni. Zadnji torek, to je 28. junija, smo se vrstili pred njegovimi vrati neprekinjeno. Dr. Vasle še ne more dati kakšnih splošnih ugotovitev o zdravstvenem stanju delavcev ELME (zaenkrat le za področje Črnuč), opaziti pa je, da je njegovo prihajanje v tovarno še kako potrebno. Čas in izkušnje bodo pokazale, kako bo njegovo delo v ELMI bolje organizirali — gre za primeren stalen prostor, za manjši čas čakanja in vrstni red prihajanja na

pregled pa tudi za možnost, da bi nas pogostejše obiskoval.

Vodi nas misel: zdrav delavec na njemu primernem delovnem mestu bo produktiven, pa tudi osebno zadoščen. Zdravje ne sme biti ovira pri stalni težnji po osebnoštnem dopolnjevanju, razvijanju in s tem samouresničitvi. Mar ni to cilj naše samoupravne družbe?

Majda Nose

Prosim tovariša, ki mi je ukradel televizor, naj pride takoj še po antene, ker jih nimam kaj rabiti. Lahko pride vsako soboto popoldan — takrat mene ni doma.

Šifra: »Prišli so hudi časi«
Šerif Dogić

Skrb za boljše pogoje dela

Tehnična delitev dela, to je razbijanje enotnega proizvodnega procesa na posamezne operacije, je prinesla v proizvodnjah bistveno povečanje produktivnosti dela (uvredba tekočega traku v avtomobilski industriji, ko so se cene zmanjšale v 1 letu iz 850 na 300 dolarjev — Ford v letu 1914). Vendar pa so že v 50. letih tega stoletja v razvitem svetu začeli opozarjati in sistematično proučevati učinke take delitve dela na delavca. A. Smith je takole plastično opredelil ta problem v svojem delu Bogastvo naroda: »Duh velike večine ljudi se razvija iz njihovih vsakodnevnih dejavnosti in s temi dejavnostmi. Človek, ki vse svoje življenje porabi za izvrševanje majhnega števila preprostih operacij... nima priložnosti, da bi vadil svoj razum... On postaja tako omejen in neveden, kot je to sploh mogoče za človeško bitje.«

Vemo, da ima delitev proizvodnega procesa na dele svoj optimum, pri ekstremnih delitvah pa nastajajo težje telesne in duševne obremenitve: prekomerno utrujanje določenih mišičnih skupin, monotonija, upad pozornosti, nezadovoljstvo zaradi nepoznavanja cilja lastnega dela. Delovno operacijo je potrebno organizirati tako, da čim bolj vsestransko zaposli delavca, torej daje fizično delo s čim več različnimi kretnjami in z odgovarjajočo umsko obremenitvijo. To lahko dosežemo predvsem z daljšimi operacijami in usklajenim delom.

Zaradi ugotovljenih pomanjkljivosti take neustrezne delitve dela so se pojavile nove oblike organiziranja delovnih mest. To so predvsem naslednje:

- krajši tekoči trakovi z upoštevanimi rezervami,
- kombinacija glavnega in vzporednih tekočih trakov,
- manjše število delovnih mest in s tem daljše operacije,
- integrirana delovna mesta,
- organizacijski postopki, kot so menjanje delovnih mest, faz dela, delovnega časa, proizvodov itd.

Med temi novimi oblikami lahko največ prednosti pripišemo integriranim delovnim mestom.

Tehnične karakteristike integriranih delovnih mest

- Delo delimo glede na količino dela in formiramo grupe delovnih mest s istimi nalogami; grupe delovnih mest so razvrščene glede na zahteve tehnološkega procesa,
- ne prihaja do izgube časa zaradi neusklajenosti delovnih posadk,
- prostorska razmejenost pospešuje uvajanje mehanizacije, avtomatizacije in racionalizacije dela,
- lažje delamo simetrično z obema rokama,
- delavec izdeluje funkcionalno končane enote, zato je kvaliteta dela večja in lažje se organizira sistem samokontrole in sledenja preciznosti dela delavca,
- večje je izkoriščanje maksimalne produktivnosti,
- pogostejše lahko enostavnejše menjamo organizacijo dela (nadmestimo z novim delovnim mestom),

- priprave za delo so enostavnejše in univerzalne,

- omejitve pri formiranju integriranih delovnih mest so oblika, število, velikost in teža sestavnih delov ter raznovrstnost priprav in pomožnih sredstev,

- pretok materiala se poveča, zmanjša se zadrževanje in grnadenje materiala,

- integrirana delovna mesta lažje postavimo v ekološko ustrezne pogoje in lažje zadostimo pogojem ergonomije,

- delavec na svojem delovnem mestu napravi cel proizvod ali funkcionalno cel element proizvoda,

- delovna mesta, ki zaradi svojih lastnosti (npr. hrup, smrad, zahteve po drugačni osvetlitvi) lahko kvarno vplivajo na ostala dela, lažje izoliramo ali oddvojimo,

- prekinitve v času dela so krajše, ker jih lahko povzročijo samo udeleženci v sistemu integriranega delovnega mesta; prekinitve lahko delavec svobodno izbere, kar pozitivno vpliva na psihično in fizično stanje,

- različna stopnja produktivnosti posameznikov ne vpliva na delovni tempo ostalih delavcev,

- dnevno kolebanje učinkovitosti posameznih delavcev ne ovira proizvodnje,

- možnost organiziranja drsečega delovnega časa,

- organizacija odmorov zaradi osebnih potreb je lažja,
- itd.

Sociološko-psihološke karakteristike integriranih delovnih mest

- delo je manj enolično,
- osebna svoboda pri izvajanju dela je večja in je manj odvisna od delavčevih sposobnosti, pripravljenosti in motivacije,
- delavec občuti privrženost delu, ki ga je opravil,
- delavci osvajajo nova strokovna znanja — zanima jih funkcija in delovanje proizvoda, ki ga izdelujejo,
- poveča se motivacija delavcev,

- v subjektivni okolici so delavci, ki opravljajo isto delo in lahko pride do primerjanja; tako primerjanje ustvarja zdravo tekmovalno atmosfero pri delu,
- opravljanje večjih del podkrepljuje samozavest in občutek pomembnosti delavca,

- proglašeni »slabi delavci« imajo možnost, da pokažejo svoje sposobnosti,

- poveča se odgovornost za opravljeno delo,

- delavci prejema osebni dohodek glede na učinkovitost pri delu, ki jo sami ustvarijo,

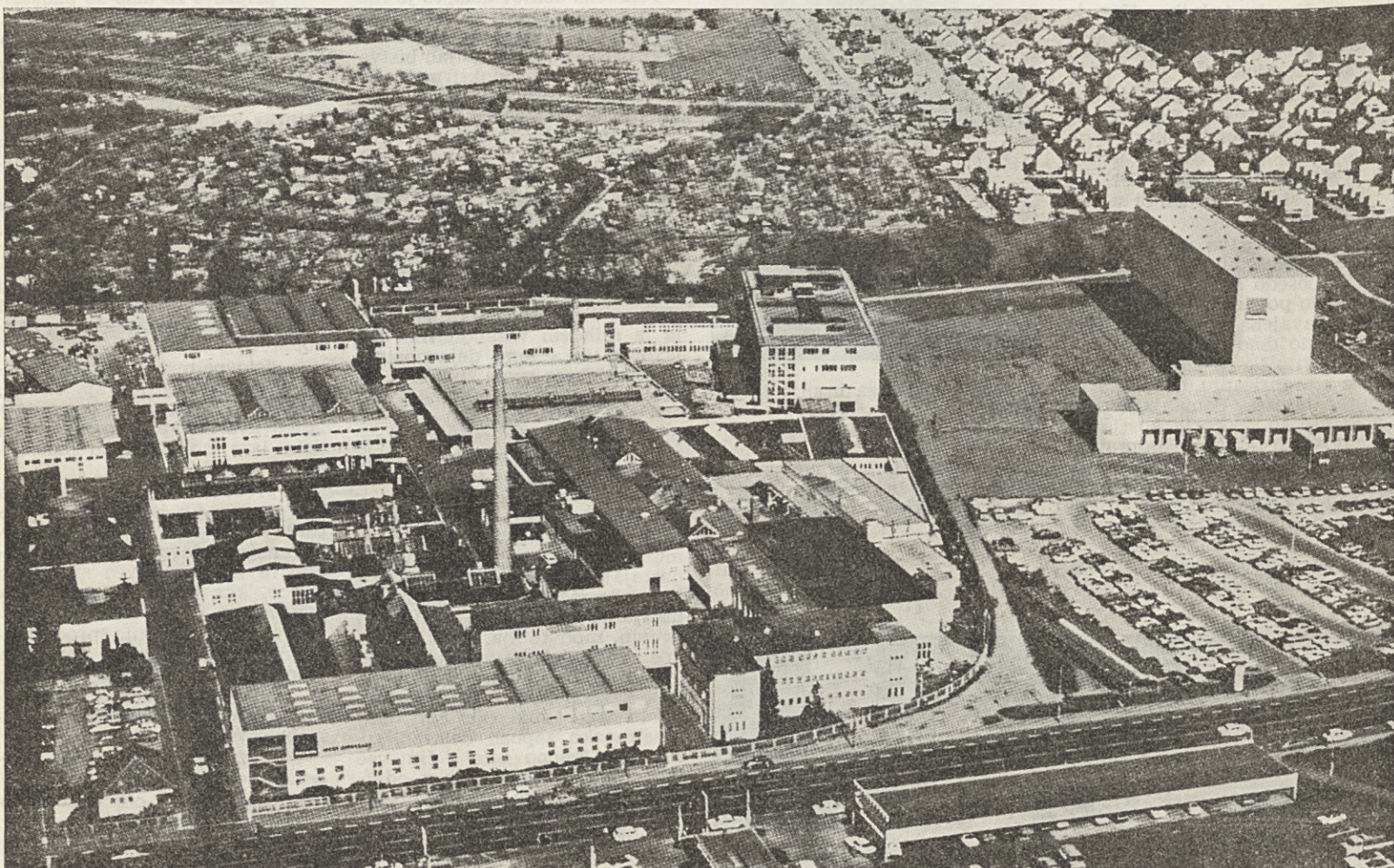
- manjši je subjektivni občutek krivde pri manj učinkovitih delavcih,

- zboljšajo se medsebojni odnosi delavcev,
- itd.

Zasledovati nove oblike organizacije in delitve dela bi pomenilo delovati v smislu znanstveno zasnovanega stališča, da je človeka potrebno opazovati in proučevati kot kompleksno, celovito osebnost v interakciji elementov delovne in življenjske sredine.

Majda Nose

20 let sodelovanja z Rowento

19. julija letos poteče 20 let, ko sta se tovarna ELMA in tovarna ROWENTA dogovorile za sodelovanje. Če prelistamo zapiske iz prvega leta sodelovanja ugotovimo, da je bil obojestranski promet dokaj skromen. ELMA brez tradicij v proizvodnji likalnikov z regulacijo, a ROWENTA brez izkušenj, kako se posluje s podjetjem, kateremu upravljajo delavci.

Medsebojno dogovarjanje, občasna srečanja vodilnih delavcev obeh tovarn, kakor tudi srečanja ljudi iz tehnologije in komercialne so rodile uspeh.

Leta 1972 smo poleg kooperacijske pogodbe sklenili pogodbo o zastopstvu ROWENTE v Jugoslaviji ter pogodbo za servisno dejavnost. Ime ROWENTE je postalo širom Jugoslavije dobro poznano, likalniki ROWENTA, imenovani peresno lahki, so se v prvih letih v ELMI samo sestavljali. Postopoma smo osvojili izdelavo posameznih sestavnih delov tako, da je danes ta tradicionalni likalnik produkt našega dela.

Kooperacija se je razširila še na ostale izdelke ROWENTA kot so sušilna avba, električni roštilj, parni likalnik, pekač kruha, električni cvrtnik, hitri pekač. Vsi ti izdelki so bili dobro sprejeti na našem tržišču.

Pred desetimi leti je bil obojestranski promet 300.000 DM, a letos pričakujemo, da bo ta promet preko 3 milijone DM. V prvem letu po podpisu zastopniške pogodbe smo plasirali na jugoslovanskem tržišču za 850.000 DM tistih izdelkov, ki jih »ELMA« ni

ma v svojem proizvodnem programu. Te izdelke so uvozili veletrgovci, z našim posredništvom, za svoj račun. Pri izbiri izdelkov ni bilo težav, saj je ROWENTA že slovela v Jugoslaviji po svoji kakovosti in zajemčenem servisu. Posebno dobro je bil sprejet hitri pekač KG-81, katerega nismo imeli nikdar dovolj na zalogi, ker se tudi ROWENTA bori s proizvodnimi težavami. Poleg tega pa ROWENTA pokriva ne samo nemško tržišče temveč tržišče celotne Evrope in Bližnjega vzhoda.

Poseben poudarek pri prodaji svojih izdelkov dajejo obe tovarni službi za napredek prodaje. Tudi tu smo si nabrali bogatih izkušenj, kako je potrebno pristopiti k prodajalcu in končnemu potrošniku, da bo seznanjen z uporabnostjo posameznih izdelkov. V ROWENTI imajo poseben avtobus, ki je opremljen z vsemi napravami, tako da demonstracije vrše v samem avtobusu. Cela stran avtobusa se odpre, tako da lahko potrošniki spremljajo vse delo demonstratorke. Zanimivo je tudi to, da se po demonstraciji takoj napišejo posamezni zaključki, ali pa potrošniki kupujejo izdelke na samem kraju. Tak avtobus potuje iz kraja v kraj in komercialni uspeh ne izostane.

Pri reklamiranju ROWENTI-NIH izdelkov se vsako leto posebej dogovarjamo, kolikšna sredstva bo vložila ROWENTA v ta namen. Letos smo se dogovorili, da vložijo v namen reklame in propagande v Jugoslaviji 22 milijonov starih din. Delež ni visok, toda pripravljenost poslovnega

partnerja, da je pripravljen sodelovati tudi na tem področju, nam vliva upanje, da se lahko medsebojni odnosi še bolj poglobijo.

Zastopstvo ROWENTE je v zadnjih dveh letih iz poznanih razlogov bilo močno zrahljano. Uvoz finalnih izdelkov je bil prepuščen, tako da v letih 1975 in 1976 nismo zabeležili prometa. Letos se je situacija znatno izboljšala. Obiskali smo 26 različnih trgovskih organizacij, od katerih je do sedaj 16 organizacij zaključilo in že delno sprejelo za 1.111.800,00 DM različnih izdelkov iz programa ROWENTE. Preostalih 285.000,00 DM je zaradi nekaterih nerešenih vprašanj ostalo odprto. Pričakujemo, da bomo letos uvozili preko 1.500.000,00 DM. ELMA kot zastopnik ROWENTE v Jugoslaviji sprejema iz naslova direktnega uvoza 6% provizijo, kar predstavlja za zgoraj navedeni promet 90.000,00 DM ali preračunano 67,5 milijona S din.

Pri zadnjem srečanju v ROWENTI smo se dogovorili, da zastopniško provizijo povečamo na 8%, katera se deli 4% za čisto zastopstvo in 4% za servise.

V slednjem odstotku provizije so zajeti stroški, ki jih imamo s servisiranjem v garancijskem roku.

Na komercialnem sestanku v mesecu juniju je predstavnik ROWENTE vse zastopnike seznanil s programom ROWENTE ter posebej predstavil tiste izdelke, za katere smatramo, da so v bližnji bodočnosti interesantni za jugoslovanskega potrošnika ter se

bodo pojavili v maloprodaji. V Sloveniji in Beogradu so ti izdelki že v prodaji.

V mesecu oktobru predvidevamo, da bo naša prodajna služba obiskala tovarno ROWENTA. Širši krog komercialistov, ki so povezani s prodajo ROWENTI-NIH izdelkov, se bo seznanil s proizvodnjo, s komercialnimi posegi, a ljudje iz službe za napredek prodaje se bodo seznanili z delom podobne službe v ROWENTI. Nes pametno bi bilo, če ne bi izkoristili njihovih bogatih izkušenj na teh področjih, katere pa moramo ustrezno adaptirati našim razmeram.

Priprava tržišča in prodaja ni v vseh deželah enaka. Prilagoditi jo je potrebno razmeram vsake posamezne dežele.

Celo v naši domovini se prodaja razlikuje po posameznih republikah in celo območjih. Obdobje in distribucije je že davno mino. Vedno je potrebno iskati nove oblike dela. To velja za vsa tržišča v proizvodnji, da proizvede tisto, kar tržišče potrebuje. To velja za proizvodnjo ROWENTE in proizvodnjo ELME.

Sodelovanje z ROWENTO ni primer običajnih zaključkov temveč je plod dolgotrajnega trdega dela. V tem sodelovanju prav gotovo ne gre brez težav. Graditi moramo na medsebojnem spoštovanju in zaupanju. Marsikaj se lahko naučimo od ROWENTE, a tudi ROWENTA se marsikaj lahko nauči od nas. Menjava izkušenj mora in bo rodila uspeh tudi v bodoče.

Leopold Babšek

Kakšne so možnosti za pridobivanje energije v naslednjih 50. letih

Ko so proizvajalke nafte pred leti krepko zvišale cene surovi nafte, je prišlo pri doslej nesmotni in celo lahkomišelnosti porabi energije do streznitve. Danes razvite države dajejo velike zneske za raziskovanje novih virov energije in za raziskovanje ukrepov za zmanjšanje porabe energije nasploh. Premog, katerega poraba je zaradi nizke cene nafte v preteklosti močno nazadovala, je kar čez noč zopet pridobil na veljavi. Veliko pozornosti posvečajo sončni energiji in energiji vetra. Na veliko projektirajo jedrske elektrarne.

Namen tega članka je seznaniti bralce z možnostimi, napovedmi, slabimi in dobrimi stranmi novih virov energije.

Najprej si oglejmo, kakšne so zaloge nafte.

Odgovor na to vprašanje so skušali najti na devetem svetovnem kongresu o nafti v Tokiu leta 1975. Po mnenju strokovnjakov, ki so se udeležili tega kongresa, znašajo svetovne zaloge nafte samo še 230 milijard ton. Predhodno je o tem razpravljala skupina strokovnjakov, na razpolago pa je imela ocene L. G. Weeksa iz 1971. leta, ki navaja 510 milijard ton. V teh količinah niso zajeti oljni škrljavci. Če od teh količin odbijemo do konca leta 1974 porabljeno nafto v višini 43,3 milijarde ton, naj bi znašale svetovne rezerve nafte 1975. leta 467, oziroma 234 milijard ton nafte. Kongresna informacijska služba je menila, da je bolj realna nižja številka. Profesor dr. G. Bischoff meni, da je treba ekstremno nizke in visoke cene izločiti in da je mogoče dejansko računati le še na okrog 240 milijard ton naftnih rezerv. Od teh je trenutno dokazanih le 100 milijard ton. Nadaljnjih 60 milijard ton bo razmeroma lahko najti, preostanek pa bo zelo težko poiskati, predstavlja pa 1/3 zaloga. Do takrat bodo namreč že vsa največja nahajališča odkrita, iskanje pa bo vse dražje. Po mnenju dr. Bischoffa naj bi naftna polja dobavljala nafto 30 let. Po drugi strani bo nujno raztegniti proizvodnjo nafte na 50 do 60 let, zato bo proizvodnja nafte po napovedih dr. B. naraščala do 1990. leta, ko bo dosegla 4 milijarde ton, nakar bo začela upadati. V tem obdobju bo treba konstantno in zanesljivo prehajati na nove energetske vire.

Kot je bilo zgoraj opisano, zadoščajo zaloge nafte za največ 50 do 60 let ob pogoju, da se kar najbolj štedi z energijo in v največji meri angažirajo drugi viri energije. Kateri pa so ti drugi viri? O premogu tu ne bi pisal, ker je to že dolgo časa znan vir energije in bo s pridom uporabljen v termoelektrarnah. Zanimivi so predvsem tisti viri energije, ki jih doslej še nismo zadosti raziskali in uporabljali. Tak vir energije je sončna energija.

Znani strokovnjak P. E. Glaser meni o sončni energiji naslednje: pridobivanje sončne energije je še v razvojnem stadiju in je še prezgodaj napovedovati, katera tehnologija je najustreznejša. Vsekakor so izglezi za pridobivanje energije iz sonca v primerjavi z ostalimi možnostmi zelo dobri, hitrih rešitev pa ne bo kmalu na razpolago. Brez ozira na to pa bi uspešen razvoj samo nekate-

rih možnosti koriščenja sončne energije dovoljeval človeštvu v teku naslednjih nekaj desetletij pogled preko leta 2000 v pripravi, da bo mogoče nadaljnje potrebe po energiji pokrivati, ne da bi planetu Zemlji preveč škodovali.

Zelo spodbudno pa je, da projektirajo in gradijo hiše z ogrevanjem in pripravo tople vode s pomočjo sončne energije v krajih, ki imajo zelo malo sončnih dni na leto. Tako gradijo sončne hiše Angleži, Francozi in Švicarji. Vse te hiše bodo kar najbolj skrbno toplotno izolirane. Sončno energijo bodo akumulirali v vodi, v akumulatorjih, napolnjenih z zdrobljenim kamenjem ali pa bodo energijo akumulirali v kemikalijah (evtektične soli). Seveda pa te hiše ne bodo mogle shajati samo s sončno energijo, pač pa bo sončna energija zmanjšala potrebe po klasičnih virih energije.

Tu velja še enkrat omeniti, da gredo vsa prizadevanja v svetu v smeri zmanjšanja porabe energije, kjer ne gre toliko za zmanjševanje življenjske ravni, pač pa za zmanjšanje zapravljanja energije. Tako se ZDA borijo za energetske rast enako ničli. Fordova fundacija meni, da bi lahko ameriška industrija z dovolj spodbude zmanjšala do leta 1980 porabo energije za 10 do 15 odstotkov. Novi standardi za gradnjo hiš, ki bi zahtevali zboljšano izolacijo, bi ravno tako pomenili zmanjšano porabo energije pri boljših življenjskih pogojih. Nadalje je Fordova fundacija še mnenja, da bi bilo treba zavirati ogrevanje hiš z električno energijo. Čeprav je odpor prebivalstva proti jedrskim elektrarnam čedalje hujši, pa bodo te nujno potrebne za pokrivanje deficita v energetski bilanci.

Jedrske elektrarne imajo predvsem dve nevšečnosti: nevarnost nezgode in shramba radioaktivnih odpadkov. Jedrske elektrarne pri rednem obratovanju ne predstavljajo nobene radioaktivne grožnje kot nekateri zmotno mislijo.

Jedrske cepitvene elektrarne ne smejo po predpisih prekoračiti sevalne količine 5 miliremov letno v neposredni okolici. Prebivalstvo je sicer izpostavljeno letni količini sevanja zaradi okoli 100 miliremov in zaradi medicinskih preiskav še dodatnih 70 miliremov. Izgradnja jedrskih elektrarn bo dodala k tej količini le še 0,1 milirema letno. Kemična predelava jedrskih goriv bo povečala doze še za nekaj desetink milirema. Redno obratovanje jedrskih elektrarn torej ne predstavlja radioaktivne grožnje. Nezgode reaktorjev, hlajenih z lahko vodo, ne morejo povzročiti jedrske eksplozije, temveč le raztrositev radioaktivnih snovi.

Riziki pri obratovanju reaktorja so naslednji:

Huda nesreča reaktorja	1 v 10 ⁶ reaktorskih let
Večja raztrositev radioaktivnih snovi	1 v 10 ⁵ reaktorskih let
Stalitev goriva v reaktorju	1 v 17.000 reaktorskih letih
Iztok hladilne vode	1 v 2.000 reaktorskih letih

Huda nesreča reaktorja bi povzročila 300 žrtev radiacijske bolezni, 5000 žrtev raka v naslednjih

30. letih in 3000 genetskih okvar oziroma sprememb.

Večji raztros radioaktivnih snovi bi povzročil 1000 latentnih žrtev raka, ne pa žrtev radiacijske bolezni.

Pričakujemo pa lahko, da se bo varnost reaktorjev do leta 2000 močno povečala.

Primerjava letnih žrtev nesreč v ZDA, verjetnih žrtev obratovanja 100 jedrskih elektrarn in umrlih zaradi raka je naslednja:

— prometne nesreče	50.000
— padci	18.000
— požari in opekline	7.000
— utopitve	6.000
— ostale nesreče	30.000
— obratovalno sevanje JE	2
— nezgode JE	2
— rak	300.000

Često omenjena nevšečnost reaktorjev so vsekakor radioaktivni odpadki. Porabljeno gorivo se loči po ohladi v odpadne cepitvene proizvode in v ponovno uporaben uran in plutonij. Umiranje radioaktivnih odpadkov traja 10 let, preden jih v trdni obliki pustijo na odlagališčih. Standardni reaktor daje letno 2 m³ trdnih odpadkov. Odlagališče je lahko na prostem, v globinskih plasteh soli itd.

Kraja uporabnega plutonija ali urana je malo verjetna, ker zahteva izredno opremljenost za dostop in transport, in je zgrešeno mnenje o možnosti, da bi teroristi ukradli gorivo in izdelali atomsko bombo.

Veliko bodočnost imajo tako imenovani oplojevalni reaktorji, ki bodo 60-krat bolj gospodarno trošili gorivo. Sodijo, da bodo sposobni za široko industrijsko uporabo okoli leta 1990, zaloge goriva zanje pa so praktično neomejene.

Dolgoročno rešitev energetske krize pa predstavlja le fuzijski reaktor ali kontrolirana termonuklearna reakcija. Še pred nekaj leti se je zdela ta rešitev zelo meglena, da pa danes ni več tako, naj navedem izveček iz članka v reviji Siemens Zeitschrift. Članek poroča o glavnih težavah pri raziskovanju jedrske fuzije v Max Planck inštitutu za fiziko plazme v Garchingu pri Münchenu. Redakcija revije Siemens-Zeitschrift je vodila v ta namen razgovor z znanstvenim direktorjem tega inštituta prof. dr. Wieneckejem.

Inštitut za fiziko plazme je bil osnovan 1960. leta in je tesno povezan z evropsko atomsko skupnostjo EVRATOM. Spada v vrsto najpomembnejših raziskovalnih inštitutov na svetu, v katerih tečejo raziskave jedrske fuzije. Inštitut ima 1050 sodelavcev, med njimi je 250 znanstvenikov in 85 inženirjev. Raziskave potekajo na področju osnovne fizike plazme kot npr. stabilno vključevanje vodikove plazme v močna magnetna polja, tehnika magnetnega polja, segrevanje plazme, dia-

Redakcija revije je zastavila direktorju več vprašanj in objavlja v članku odgovore nanje. Na končno vprašanje, ali vidi v rezultatih dosedanjega dela realno priložnost za doseg končnega cilja, tj. izgradnjo gospodarnega fuzijskega reaktorja, je direktor inštituta odgovoril pozitivno in optimistično. Menil je, da more in da bo v daljnji bodočnosti fuzijski reaktor rešil energetske probleme. Svaril pa je pred pretiranim naglaševanjem problema jedrske fuzije v današnji situaciji in s tem pred zmanjševanjem prizadevanj pri reševanju drugih energetskih problemov. V sedanjih energetskih tiskih je treba intenzivno iskati dodatne energetske vire.

Ker bodo bralcem nekateri pojmi težko razumljivi, naj pojasnim, da gre pri fuziji za pridobivanje energije z zlitanjem vodikovih jeder v helijevo jedro. Ta reakcija se odvija pri temperaturah več milijonov stopinj. Pri tako visokih temperaturah se nahaja snov v posebnem stanju, ki mu pravimo plazma. Posoda, ki lahko tako snov »drža« (ne more biti takšna, kakršno poznamo pri normalnih temperaturah, pač pa le močno polje (magnetno).

ARKO

Šolaz Mišo

I.

Velika torba
in v njej knjige,
v glavi majhni —
strašne brige...

II.

Zvezki polni
so pisanja,
knjige listov —
to je branja!

III.

Črke piše,
riše, čita;
še račun — je
stvar pribita.

IV.

In ko vprašaš ga,
če zna,
z glavo
nemo pomiglja.

V.

Rad bi znanja
se naučil —
rad bi velik
kmalu bil...

VI.

Tudi v službo
si želi,
da bi delal
tam za tri!

VII.

Vendar dragi, mali Mišo,
če imel že rad bi hišo,
avto in še marsikaj,
v šolo moraš — veš zakaj?

VIII.

Znanja tam si pridobiš,
se žveti naučiš;
in zapomni si še to,
čim več znal boš, bolje bo!

ROZIKA GOJIC
TOZD Lendava

Novi delavci v juniju 1977

Štance

- Sobočanec Ivan, razporejen na delovno mesto štancarja, nastopil 1. 6. 1977
- Varušič Stjepan, razporejen na delovno mesto štancarja, nastopil 1. 6. 1977
- Dženanović Irfan, razporejen na delovno mesto štancarja, nastopil 1. 6. 1977
- Šabič Vasif, razporejen na delovno mesto štancarja, nastopil 1. 6. 1977
- Srša Borut, razporejen na delovno mesto štancarja, nastopil 10. 6. 1977
- Šormaz Mirko, razporejen na delovno mesto štancarja, nastopil 20. 6. 1977
- Teofilović Dragan, razporejen na delovno mesto štancarja, nastopil 28. 6. 1977
- Mekiš Marijan, razporejen na delovno mesto štancarja, nastopil 29. 6. 1977

Montaža

- Premuš Branka, razporejena na delovno mesto monterke, nastopila 1. 6. 1977

Energetika

- Uštar Stane, razporejen na delovno mesto obratni ključavničar, nastopil 13. 6. 1977

Skladišče materiala

- Bujanič Dragan, razporejen na delovno mesto transporterja, nastopil 1. 6. 1977

Splošni oddelek

- Korent Stjepan, razporejen na delovno mesto transporterja, nastopil 1. 6. 1977

Obdelava podatkov

- Jazbinšek Božidar, razporejen na delovno mesto obdelovalec podatkov, nastopil 15. 6. 1977

Tržno-planski sektor — nabava

- Kadunc Iztok, razporejen na delovno mesto vodja nabave, nastopil 1. 6. 1977

Lendava

- Sobočan Lidija, razporejena na delovno mesto pripravnik SS, nastopila 1. 6. 1977
- Tibaut Olga, razporejena na delovno mesto monterke, nastopila 1. 6. 1977
- Vrtarič Krešimir, razporejen na delovno mesto pripravnik SS, nastopil 1. 6. 1977
- Kocjan Marija, razporejena na delovno mesto monterke, nastopila 1. 6. 1977
- Turk Stjepan, razporejen na delovno mesto vodja operativne tehnološke priprave, nastopil 6. 6. 1977
- Hozjan Jelena, razporejena na delovno mesto monterke, nastopila 9. 6. 1977
- Balašič Marija, razporejena na delovno mesto monterke, nastopila 9. 6. 1977
- Kolenko Jadranka, razporejena na delovno mesto monterke, nastopila 20. 6. 1977

Čatež

- Meserko Gabrijela, razporejena na delovno mesto vrtalke, nastopila 6. 6. 1977

DIJAKI — ŠTUDENTI NA DELU V JUNIJU 1977

Štance

- Hvastija Irena, razporejena na delovno mesto štancarke, nastopila 20. 6. 1977

- Rus Zdravko, razporejen na delovno mesto štancarja, nastopil 20. 6. 1977

Nekovine

- Zatler Pavel, razporejen na delovno mesto stiskalec nekovin, nastopil 27. 6. 1977

Montaža

- Babič Gospova, razporejena na delovno mesto monterke, nastopila 27. 6. 1977

Na obvezni počitniški praksi je bila Rapoti Marija v montaži.

DELAVCI ODŠLI V MESECU JUNIJU 1977

Galvanika

- Antič Stanislav, PR galvanizer, sporazumno razrešen 17. junija 1977
- Novak Vlado, PR galvanizer, sporazumno razrešen 30. junija 1977

Montaža

- Novak Marija, monterka, sporazumno razrešena 30. 6. 1977

Brusilnica

- Gomzi Stanislav, PR brusač, sporazumno razrešen 30. junija 1977

Lakirnica

- Vrhovnik Miha, KV brusač, upokojen 30. 6. 1977

Splošni oddelek

- Korent Stjepan, transporter, odšel v poizkusni dobi 9. junija 1977

KUS

- Blejec Barbara, soc. delavka, sprejeta za določen čas, prenehala z delom 30. 6. 1977

Lendava

- Kepe Slavica, monterka, zapustila delo 10. 6. 1977

J. Velkavrh

SREČANJE NOVINARJEV IN UREDNIKOV GLASIL V ZDRUŽENEM DELU

Komisija RS ZSS za obveščanje in politično propagando ter aktiv novinarjev glasil v združenem delu pri DRUŠTVU NOVINARJEV Slovenije sta pripravila strokovno srečanje novinarjev in urednikov glasil v združenem delu o obveščanju v združenem delu, ki je bilo v Kliničnem centru v Ljubljani.

Najprej smo si ogledali to sodobno ustanovo, potem smo se s predstavniki samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij, strokovnih služb in vodstvom pogovarjali o obveščanju in izvajanju zakona o združenem delu.

Srečanja se je udeležil tudi sekretar Izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Franc Šetinc, ki je govoril o zakonu o združenem delu ter o obveščanju v OZD in TOZD.

Tovariš Šetinc je poudaril, da imajo glasila v združenem delu pomembno vlogo v naši družbi, ker so baza za informiranje in morajo biti na prvih položajih boja za socialistične samoupravne odnose in krepitev družbeno-ekonomskega in političnega položaja delovnega človeka, vendar so včasih premalo izkoriščena. Avtorji informacij se morajo zavzemati, da bodo informacije revolucionarne in angažirane, torej take, da bodo delovnega človeka spodbujale k akciji za nadaljnji napredek naše družbe. Informacija naj ne bo le iz kroga DO, ampak iz celotnega družbenopolitičnega dogajanja.

Pomembno je ločevati bistveno od nebitnega in pozornost usmeriti na procese, ki utirajo položaj delovnega človeka.

Novinarji in vsi, ki sodelujejo v sredstvih obveščanja naj bodo revolucionarni, naj ne padajo pod vpliv posameznih skupin, ki bi rade uveljavile parcialne in monopolne interese. Iz teh posa-

Franc Šetinc

meznih skupin prihajajo pripombe, da delavci še niso na taki stopnji zavesti, da bi lahko samostojno odločali. To nezaupanje do delavcev, je poudaril tov. Šetinc, ima korenine v obrambi starih pozicij, ki jih nekateri težko izpuščajo iz svojih rok.

Pogoj za uspešno delo novinarja je, da je usposobljen in izobražen, mora biti smel in vizioniran pri iskanju poti in načinov za uresničevanje Zakona o združenem delu.

Delovnega človeka moramo nenehno usposabljanje in izobraževati z vključevanjem v samoupravno politično dogajanje, ki je najboljša šola samoupravljanja.

Na koncu je tov. Šetinc dejal, naj glasila v združenem delu pripomorejo v predkongresnem obdobju, da usmerimo vse sile v konkretne spremembe.

Jože Zamuda

MALI OGLASI

Izgubil se je pes (nemški ovčar), ime mu je Rok. Poštenega najditelja prosim, da ga ne poškodovanega vrne proti nagradi.

Šifra: »Nesrečna vdova«

V soboto sem izgubil ženo in avto. Poštenega najditelja prosim, da mi avto vrne, ženo pa lahko obdrži kot nagrado.

Šifra: »Nesrečnež«

Še mlad, kmečki fant, ne preveč lep, star 35 let, mišičast, išče za skupno življenjsko pot dekle s pogoji: visoka od 170 do 180 cm, težka od 60 do 70 kg, da ima visoko šolsko izobrazbo, da ima dolge, plave lase (lahko tudi črne), da ne pije, ne kadi in ne godrnja. Ponudbe pošiljati na naslov:

FRANCI LENJIVEC
Gostilna »Pri Micki«
pošta Zahrbtnik

Prosim fanta, ki me je lansko jesen vprašal, ali bi se hotela poročiti z njim, da me takoj obišče v Kliničnem centru — drugo nadstropje. Če prideš po stopnicah — je desno, z dvigalom — pa levo. Vse to samo

zato, ker sem končno zvedela, da te ljubim.

Šifra: »Pridi, čakava te«

Kdor mi posodi večjo vsoto denarja, mu jaz za uslugo odpeljem ženo za en mesec na morje, pod pogoji, da je zdrava, da ni starejša od 30 let.

Šifra: »Srečna bova oba«

ZAHVALA

Ob smrti moje drage mame se zahvaljujem sodelavcem za izrečeno sožalje ter spremstvo na njeni zadnji poti.

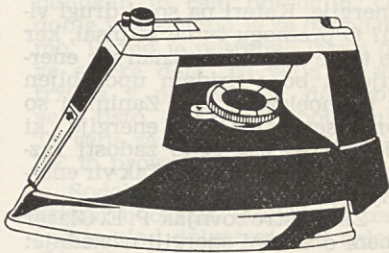
Obenem se zahvaljujem za zbrani denar, ki sem ga nakazal onkološkemu inštitutu v Ljubljani.

Jože Zimc

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi moje drage mame se najtopleje zahvaljujem vsem sodelavcem EFS za podarjeni venec in za spremstvo na njeni zadnji poti.

Hčerka Majda Sikavica
z družino

Glasiło STIK izdaja delovna skupnost ELMA — tovarna gospodinjskih aparatov in elektromateriala Ljubljana — Črnuče. Ureja ga uredniški odbor, izhaja enkrat mesečno. Odgovorni urednik Milan Vukašinović — Telefon: 343-271 — Rokopisov ne vračamo — Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72 — Tisk: Tiskarna LJUBLJANA v Ljubljani